

ния электроэнергией социалистических предприятий и организаций. -М.: Госюриздат, 1971. -77 с.

17. Сейнаров Б.М. Правовые вопросы договора на снабжение электроэнергией предприятий и организаций. - Алма-Ата: Изд-во Казахстан, 1975. -120 с.

18. Иоффе О.С. Обязательственное право. -М.: Юридическая литература, 1975. -880 с.

19. Калмыков Ю.Х. Правовое регулирование хозяйственных отношений: Вопросы гражданского законодатель-

ства. -Саратов: Изд-во Саратовск. ун-та, 1982. -204 с.

20. Шафир А.М. Законодательство о договорах на снабжение энергией и газом // Советское государство и право. 1985. -№ 3.

21. Брагинский М.И. Общее учение о хозяйственных договорах. -Минск: Наука и техника, 1967. -259 с.

Надійшла до редакції 31.03.2004

МЫРЗА С.С. РАЗВИТИЕ И МЕСТО ДОГОВОРОВ СНАБЖЕНИЯ РЕСУРСАМИ ЧЕРЕЗ ПРИСОЕДИНЕННУЮ СЕТЬ В ГРАЖДАНСКОМ ПРАВЕ УКРАИНЫ

Проведен комплексный анализ развития договоров снабжения ресурсами через присоединенную сеть; предложено такие договорные отношения выделять отдельными от энергоснабжения статьями.

***

MYRZA S.S. DEVELOPMENT AND THE PLACE OF CONTRACTS OF SUPPLY BY RESOURCES THROUGH THE ATTACHED NETWORK IN CIVIL LAW OF UKRAINE

The complex analysis of development of contracts of supply by resources through the attached network is carried out; it is offered to allocate such contractual relations with clauses separate of power supply.

О.М. ПЕРУНОВА

Національний університет внутрішніх справ

УДК 347.956

ФОРМА І ЗМІСТ АПЕЛЯЦІЙНОЇ СКАРГИ

Розглянуто вимоги, що пред'являються до форми і змісту апеляційної скарги.

Апеляційне оскарження – один з найпоширеніших у сучасному цивільному судочинстві засобів оскарження судових постанов, які не набрали чинності.

Завдання апеляційного провадження визначені у ст.301 ЦПК України шляхом установлення меж дій суду по перевірці судових рішень. Розглядаючи справу в апеляційному порядку, суд перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги. Він може встановлювати нові факти, досліджувати нові докази, але лише в тих випадках, коли визнає, що суд першої інстанції необґрунтовано відмовив у їх прийнятті, або коли неможливість їх подання раніше зумовлена поважними причинами [1, с.9].

Звернення до суду за захистом порушеного чи оспорюваного права або охоронюваного законом інтересу повинно бути відображено у формі та змісті апеляційної скарги, апеляційного подання прокурора, і подано до суду у вигляді чіткого машинописного тексту. Звернення до суду з усною скаргою законом не передбачено.

Складання апеляційної скарги, апеляційного подання прокурора - це один із основних способів оскарження

судових рішень, які не набрали чинності, в суді вищої інстанції (апеляційному суді). Апеляційна скарга чи подання є одним із основних документів у перегляді цивільної справи судами другої інстанції, які дозволяють вести процес цілеспрямовано, звернути процесуальні дії суду першої інстанції з встановленими новими фактами та поданими новими доказами, які на законній підставі подані в суд апеляційної інстанції, вирішувати питання про постановлення нового рішення або направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Виходячи зі змісту апеляційної скарги чи подання, аргументації правових висновків та зважаючи на правильність застосування норм матеріального права, можна судити про кваліфікацію та фахову підготовку того, хто її склав, особливо в тому випадку, коли скарга була складена прокурором, або адвокатом чи іншим професійним юристом.

За правилами ст.294 ЦПК України апеляційна скарга чи апеляційне подання прокурора подаються через суд першої інстанції, який розглянув справу. Такий порядок подачі апеляції скорочує строки її розгляду. Справа, в якій

постановлено оскаржуване судом рішення, дозволяє судді негайно здійснити процесуальні дії, передбачені ст.295 ЦПК України (надіслання копій апеляційної скарги, подання особам, які беруть участь у справі, та передача справи до апеляційного суду) [1, с.11].

Але, на нашу думку, ця ідея організації суду апеляційної інстанції в суді першої інстанції перефрмує сутність апеляційного оскарження, прямо суперечить одній з ознак апеляції, згідно з якою справа з апеляційної скарги повинна розглядатися вищим судом. Оскільки судді першої та апеляційної інстанції працюють в одному трудовому колективі і під керівництвом одного голови суду, то ця обставина дає змогу мати сумнів особам, які беруть участь у справі, у безсторонності суддів, особливо при винесенні несприятливого рішення. На нашу думку, у ст.294 ЦПК України необхідно внести поправку, що "апеляційна скарга, апеляційне подання подається в суді апеляційної інстанції". Це положення, перш за все, буде сприяти підвищенню довіри осіб, які беруть участь у справі, до судового рішення, до самого суду, а також підвищить відповідальність самих суддів першої інстанції за винесене рішення.

У випадках надходження апеляційної скарги чи подання безпосередньо до суду апеляційної інстанції, процесуальні документи підлягають направленню в суд, який постановив рішення. Ця процесуальна дія оформляється ухвалою апеляційного суду. Додержання процесуальної форми і змісту апеляційної скарги, подання є однією з обов'язкових вимог цивільно-процесуального законодавства, що забезпечує прийняття суддею – доповідачем скарги та призначення розгляду справи в апеляційному судді.

Слід зазначити, що питання процесуальної форми та змісту апеляційної скарги, подання розглядали в наукових працях Є.А. Борисова, В.І. Тертишніков, М.Й. Штефан [2, с.82, 83; 3, с.178; 4, с.94]. Так, на думку Є.А. Борисової та В.І. Тертишнікова, щоб здійснити право на апеляційне оскарження, необхідні декілька передумов: а) принесення скарги на рішення, яке належить скасуванню у відповідності з законом; б) дотримання апеляційного строку; в) подання скарги особою, яка наділена правом апеляційного оскарження, також необхідно й дотримання кількох формальних умов, однією з яких є умова про відповідності апеляційної скарги певним зазначеним у законі реквізітам. Автори зазначають, що зазначені реквізити апеляційної скарги складають його зміст, внутрішню форму. Крім того, внутрішня форма апеляції повинна мати і зовнішню форму, яка повинна відображатися у формальностях, без яких апеляційна скарга може бути залишена без руху. Мова йде про копії апеляційної скарги і прикладених до неї документів. Аналіз названої роботи свідчить, що науковці розглядають форму і зміст апеляційної скарги, подання, відповідно до реквізитів, зазначених у законі і не вбачають, подальших перспектив розвитку форми і змісту цього процесуального документа. М.Й. Штефан розглядає форму і зміст апеляційної скарги, подання розглядає більш ширше, вказуючи на правильність їх оформлення – підписання, додання до неї копій і письмових доказів, оплату державного мита. Він вказує на доцільність встановити, що апеляція може бути обґрунтована новими фе-

ктичними даними, які не досліджувались в суді першої інстанції, але не дозволяється пред'явлення нових вимог, що не подавалися в суд першої інстанції. Дослідник робить висновок, що багато залежить від правильного оформлення форми і змісту апеляційної скарги, подання, оскільки недотримання вимог закону відносно цього процесуального документа залишає його без розгляду.

Таким чином, позиції цих вчених дозволяють зробити висновок, що такі категорії матеріалістичної діалектики, як форма і зміст складають нерозривну єдність, у якій зміст грає визначальну роль. Дослідження форми не може проводитися у відриві від його змісту. Загальнотеоретичні аспекти процесуальної форми і змісту апеляційної скарги, подання є досить новими поняттями в юридичній літературі і формування їх продовжується дотепер.

Апеляційна скарга, подання – це встановлена законом форма звернення до вищестоящего суду за новим розглядом справи по суті, продовження процесу першої інстанції, сконцентрованою на тому ж предметі і на тих же правовідносинах між сторонами по спірній справі. Додержання процесуальної форми і змісту апеляційної скарги, подання є однією з обов'язкових вимог цивільно-процесуального законодавства, що забезпечує подальший розгляд справи судами другої інстанції. Перелік основних складових апеляційної скарги, подання, передбачено ст.293 ЦПК України; зокрема текст скарги чи подання має містити в собі: назву суду, до якого подається скарга, апеляційне подання прокурора; відомості про особу, яка подає скаргу, подання, її місце проживання або знаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку; повнота і точна назва інших осіб, які беруть участь у справі, їх місце проживання або знаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку; посилання на рішення, ухвалу, що оскаржується, та межі оскарження; обґрунтування апеляційної скарги, апеляційного подання прокурора: у чому полягає направленість рішення (ухвали) суду, обставини справи та закон, якими спростовується рішення; нові факти чи засоби доказування, які мають значення для справи і заперечення проти доказів, коли суд першої інстанції необґрунтовано відмовив у їх прийнятті, або коли неможливість їх подання раніше зумовлена поважними причинами; перелік з використаних судом першої інстанції доказів, що підлягають дослідженню в суді апеляційної інстанції; прохання особи, яка подає скаргу, чи клопотання прокурора; перелік письмових матеріалів, що додаються до скарги, апеляційного подання прокурора.

Апеляційна скарга підписується особою, яка її подає, або її представником; апеляційне подання прокурора – прокурором, що його подав. До апеляційної скарги, подання представником, додається довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо в справі немає такого документа. До апеляційної скарги, апеляційного подання прокурора додаються їх копії з додатковими матеріалами у кількості примірників відповідно до числа осіб, які беруть участь у справі.

Слід мати на увазі, що законом передбачена форма виготовлення цих процесуальних документів, вони викладаються чітким машинописним текстом. Ця форма викла-

дання апеляційної скарги, подання, на нашу думку є пропресивною, оскільки текст цих документів зовні стає легко читаним та розбірливим, що в свою чергу полегшує роботу суддів з ознайомленням апеляційної скарги чи поданням. Але є ряд певних вимог, які притаманні кожному процесуальному документу. Насамперед, текст скарги, подання має бути написаний грамотно, без орфографічних помилок, з дотриманням стилістики офіційних документів. Але, навряд чи доцільно нормативно зобов'язувати громадян та їх представників, прокурора грамотно та вірно оформляти апеляційну скаргу, подання згідно з формою судового діловодства, слід лише належно ставитися до складання тексту.

Апеляційна скарга чи подання, які не відповідають за формою судового діловодства вимогам цього процесуального документа, повинні підлягати поверненню (ст.139 ЦПК України).

Стаття 9 ЦПК України закріплює правило, згідно з яким судочинство у суді провадиться українською мовою або мовою більшості населення певної місцевості. Дотримання вимог письмової форми апеляційної скарги чи подання, які подаються до суду, також цілком логічно передбачає складання апеляційної скарги чи подання українською мовою або мовою більшості населення даної місцевості, хоча законодавець прямо не вказує на це у ЦПК України. Виходячи з цього, виникає питання, на якій мові до апеляційної скарги чи подання додаються нові письмові докази, копії з додатковими матеріалами, а якщо апеляційна скарга подається представником - також довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника, якщо в справі немає такого документа. Оскільки ст.9 ЦПК України формулює незалежні правила, вони кваліфікуються як принцип мови судочинства, що застосовується на всіх стадіях цивільного процесу.

Тому вважаємо, що необхідно доповнити ст.293 ЦПК України положенням, що "Апеляційна скарга чи подання та документи, які додаються до них, складаються українською мовою, або мовою більшості населення". Недотримання вимог, які пред'являються до письмової форми апеляційної скарги, подання, є підставою для повернення апеляційної скарги чи подання, згідно зі ст.139 ЦПК України.

Апеляційна скарга чи подання подаються в суд з їх копіями та додатковими матеріалами у кількості примірників відповідно до числа осіб, які брали участь у справі. Зазначене правило дає можливість таким особам підготуватися до судового розгляду, визначити позицію щодо доводів та нових доказів, наведених в апеляції, викласти свої заперечення у письмовій формі, зібрати й надати суду додаткові докази, що спростовують викладені в апеляції аргументи, та вчиняти інші дії, передбачені статтями 295-297, 299, 304 ЦПК України. За змістом і формою пояснення або заперечення на апеляційну скаргу чи подання повинні відповідати вимогам ст.293 ЦПК.

До апеляційної скарги чи подання, оформлених із порушенням вимог ст.293 ЦПК України або не оглячених державним митом, застосовуються правила ст.139 цього Кодексу (залишення заяви (подання) без руху з наданням

строку для виправлення недоліків, визнання їх неподаними і повернення). Ухвала про повернення апеляційної скарги (подання) може бути оскаржена в апеляційному порядку як така, що перешкоджає подальшому провадженню справи (ст.291 ЦПК України).

Крім встановленої форми апеляційної скарги чи апеляційного подання, ст.293 ЦПК України передбачає ряд вимог, які стосуються її змісту.

Апеляційна скарга, апеляційне подання прокурора повинні вказувати на найменування суду, до якого вони подаються. Така вимога цивільного процесуального закону не є надмірною формальністю. Вказівка на найменування суду у апеляційній скарзі чи поданні свідчать про позицію апелянта з приводу адресної спрямованості скарги чи подання. При відсутності найменування суду в тексті апеляційної скарги, подання суд не повинен визначати адресу спрямованості скарги, подання лише за змістом цього документа, це суперечить вимогам ст.293 ЦПК України.

У апеляційній скарзі, апеляційному поданні повинна бути вказана особа, яка подає скаргу, подання, її місце проживання або знаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку, а також повна і точна назва інших осіб, які беруть участь у справі, їх місце проживання або знаходження, поштовий індекс, номер засобів зв'язку. Відсутність хоча б однієї з цих складових у справі є підставою для повернення позовної заяви.

Апеляційна скарга, апеляційне подання повинно мати посилання на рішення, ухвалу, що оскаржується, та межі оскарження. Суд апеляційної інстанції переглядає справу в межах вимог і підстав апеляційної скарги, подання. При наявних у справі і додатково поданих сторонами та іншими особами, які беруть участь у справі, і витребуваних судом доказів перевіряється законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції тільки в оскарженій частині і тільки стосовно осіб, які подали апеляційну скаргу або стосовно яких внесено подання прокурора. Під межами оскарження розгляду справи слід розуміти об'єм, в якому здійснюється перевірка судового рішення першої інстанції.

Керуючись правилами перевірки справи в межах вимог апеляційної скарги, апеляційний суд повинен перевіряти правильність рішення суду першої інстанції стосовно особи, яка подала скаргу і тільки щодо оскаржуваної частини судового рішення першої інстанції. У зв'язку з цим суд апеляційної інстанції не повинен торкатися тих частин рішення, які не були оскаржені. Отже, кожна зміна частини судового рішення, на спрямованість якої не вказує жодна зі сторін, є порушенням норми про межі апеляційного оскарження і повинно бути скасовано у касаційному порядку.

На нашу думку, для захисту державного і громадського (публічного) інтересу апеляційний суд може вийти за межі вимог поданої апеляції, якщо від вирішення питання з оскаржуваної частини рішення залежить вирішення іншого питання, яке не ставилося апеляційною скаргою, поданням, якщо з правового регулювання правовідносин спірної справи випливає певний спосіб їх вирішення. Тому вважаємо, що необхідно доповнити пункт 4 ст.293

ЦПК України “посилання на рішення, ухвалу, що оскаржується, та межі оскарження, якщо від них не залежить вирішення іншого питання зі справи”. Це, на нашу думку, дасть змогу апелянту при складанні цього процесуального документа враховувати усі вимоги відносно справи, уявити для себе межі розгляду даної справи та уявити наслідки перегляду цієї справи органами другої інстанції з дотриманням цих меж, що в свою чергу полегшить роботу апеляційного суду (судді - доповідачу) при ознайомленні зі змістом цього процесуального документа.

Обґрунтування апеляційної скарги, апеляційного подання прокурора зумовлено межами перевірки законності й обґрунтованості рішення суду першої інстанції, а також відомостями щодо дослідження доказів та обставин (фактів), установлених судом першої інстанції, та новими фактами чи засобами доказування. Під такими обставинами розуміються юридичні факти, які визначають спірні правовідносини, міру цивільно-правової відповідальності.

Апеляційна скарга, апеляційне подання без указівки на їх обґрунтування, підлягає поверненню.

Цей процесуальний документ повинен вказувати на те, в чому полягає неправильність рішення (ухвали) суду. Це питання має суто спрямований характер, оскільки зразу вказує на можливі недоліки з боку суду першої інстанції при вирішенні конкретної справи.

Процес відшукування правової норми для суду апеляційної інстанції починається з викладення апелянтом обставин справи та закону, якими спростовується рішення. Це дає змогу апеляційному суду більш правильно уявити характер спірних правовідносин і остаточно вичити обставини справи. Законність судового рішення цілком залежить від правильного виявлення правової норми, яку суд застосовує у судовому рішенні.

Апеляційна скарга, апеляційне подання має містити нові факти чи засоби доказування, які мають значення для справи, і заперечення проти доказів, коли суд першої інстанції необґрунтовано відмовив у їх прийнятті або коли можливість їх подання раніше зумовлена поважними причинами. Однак слід зазначити, що додаткові докази можуть бути представлені в апеляційний суд і під час розгляду справи в апеляційному порядку, що може привести до порушення строків розгляду справи. Доцільно з'ясувати момент представлення нових доказів. Якщо апеляційний суд їх приймає на самому початку розгляду справи (ст.293, 296 ЦПК України), то необхідна остаточна вказівка на нові факти. Тому вважаємо, що необхідно доповнити ст.293 ЦПК України положенням “остаточна вказівка на нові факти чи засоби доказування, які мають значення для справи, і заперечення проти доказів, коли суд першої інстанції необґрунтовано відмовив у їх прийнятті або коли неможливість їх подання раніше зумовлена поважними причинами”. При порушенні цього обов'язку суд апеляційної інстанції має право відмовити у вивченні нових доказів, що значно зменшить строки перегляду судової справи та справить вплив на дотримання процесуальної дисципліни.

Право визначити прохання особи, яка подає скаргу, чи клопотання прокурора належить тільки апелянту. Суд

другої інстанції не має права змінювати прохання апеляційних вимог за своєю ініціативою. Навпаки, в обов'язки суду входить розгляд прохання особи, яка подає скаргу, чи клопотання прокурора з дотриманням закону і з тих підстав, які заявлені. Відсутність в апеляційній скарзі чи поданні матеріально-правових вимог чи правових підстав спричиняє повернення апеляційної скарги чи подання прокурора.

Відсутність переліку письмових матеріалів, що додаються до скарги, апеляційного подання прокурора, не дає змоги здійснювати належний облік документів, які надходять на адресу суду з самою апеляційною скаргою чи поданням прокурора. Але це не дає повної впевненості у факті їх передачі з апеляційною скаргою чи поданням прокурора. Тому вважаємо, що необхідно доповнити ст.293 ЦПК України положенням, “перелік письмових матеріалів, що додаються до скарги, апеляційного подання прокурора, завірених канцелярією суду”. Це, на нашу думку, полегшить роботу судді - доповідача, а також змусить канцелярію суду більш ретельно ставитись до своїх обов'язків.

Апеляційна скарга підписується особою, яка її подає, або її представником; апеляційне подання прокурора – прокурором, що його подав. Це положення ст.293 ЦПК України не є формальним, оскільки вказує на заінтересованість та належність саме цієї особи до даної справи. Для суду підпис апеляційної скарги, подання є гарантією відповідальності за викладені у цьому процесуальному документі процесуально – матеріальні вимоги, за юридичний та фактичний бік справи та за нові факти даної справи.

До апеляційної скарги, поданої представником, додається довіреність або інший документ, посвідчує повноваження представника, якщо в справі немає такого документа. Оформлення довіреності на ведення справи здійснюється в порядку, передбаченому ст.114 ЦПК України. Права представника на вчинення ним процесуальних дій у суді визначено ст.15 ЦПК України. Особа, якому видана довіреність, зобов'язана особисто здійснювати ті дії, на які вона уповноважена.

На наш погляд, ст.113 ЦПК України необхідно доповнити таким положенням: “Оригінали документів, зазначені у цій статті, або оформлені належним чином копії з них приєднуються судом до справи”. Приєднувати до апеляційної скарги, подання не завірених світлокопій, а також довіреність або інший документ, який містить зміни і доповнення, є порушенням і повинно спричиняти до повернення апеляційної скарги, подання, згідно з ст.139 ЦПК України. Це положення, на нашу думку, зменшить імовірність потрапляння до апеляційного суду незаконної довіреності, яка може не бути законним повноваженням представника сторін і третіх осіб на ведення справи в суді. Це, як гадаємо, полегшить роботу суддів щодо ствердження повноваження цих представників.

Апеляційна скарга чи подання подаються в суд з їх копіями та додатковими матеріалами у кількості примірників відповідно до числа осіб, які брали участь у справі. Зазначене правило дає можливість таким особам підготуватись до судового розгляду, визначити позицію щодо

доводів та нових доказів, наведених в апеляції, викласти свої заперечення у письмовій формі, зібрати й надати суду додаткові докази, що спростовують викладені в апеляції аргументи, та вчиняти інші дії, передбачені статтями 295-297, 299, 304 ЦПК України. За змістом і формою пояснення або заперечення на апеляційну скаргу чи подання повинні відповідати вимогам ст.293 ЦПК України.

Таким чином, проведений аналіз питань щодо форми та змісту апеляційної скарги, апеляційного подання прокурора дозволяє зробити висновки, які допоможуть більш чітко з'ясувати правові вимоги до цього процесуального документа. Додержання процесуальної форми і змісту апеляційної скарги, апеляційного подання є однією з обов'язкових вимог цивільно-процесуального законодавства, що забезпечує прийняття суддею-доповідачем скарги, подання та порушення оскарження справи в повному обсязі, або частково. Належне оформлення апеляційної скарги, апеляційного подання як за формою, так і за змістом служить перш за все інтересам апелянта. Апелянт повинен ясно і чітко формулювати свої вимоги, обґрунтувати їх нормами права і новими юридичними фактами, а також представляти документи та інші докази по справі.

Дотримання апелянтом вимог, які пред'являються до апеляційної скарги, апеляційного подання, дуже важливі для процесуальної діяльності, оскільки форма і зміст є одним з елементів процесуального режиму, дотримання якого необхідно для своєчасного безперешкодного перегляду справи.

Дослідження і вдосконалення у подальшому апеля-

ційної скарги, апеляційного подання як форми звернення до суду другої інстанції по перевірці законності і обґрунтованості рішення суду першої інстанції має дуже велике значення для забезпечення охорони прав і свобод громадянина та юридичної особи. Подальше вдосконалення ст.293 ЦПК України, на наш погляд, зменшить недоліки у зверненні апелянта до суду другої інстанції, що, в свою чергу, полегшить працю суддів. І оскільки апеляційна скарга, апеляційне подання тісно взаємозв'язані за формою та змістом з позовною заявою та касаційною скаргою, касаційним поданням прокурора, вважаємо, що вдосконалення положень ст.293 ЦПК України призведуть до перспективної уніфікації правових вимог цих процесуальних документів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевчук П.І. Апеляційне і касаційне оскарження судових рішень // Адвокат. –2001. -№ 6. -С.9-25.
2. Борисова Е.А. Апелляция в гражданском (арбитражном) процессе. –М.: Городец, 2000. –288 с.
3. Тертышников В. И. Гражданский процесс: Конспект лекций. –Харьков: Консум, 2002. –239 с.
4. Штефан М.Й. Концептуальні питання апеляційного провадження в цивільному процесі України // Вісник Академії правових наук України. –1995. -№ 4. -С.93-97.

Надійшла до редакції 19.03.2004

PERUNOVA E.N. ФОРМА И СОДЕРЖАНИЕ АПЕЛЛЯЦИОННОЙ ЖАЛОБЫ

Рассмотрены требования, которые предъявляются к форме и содержанию апелляционной жалобы.

***

PERUNOVA E.N. THE FORM AND THE MAINTENANCE OF THE APPEAL COMPLAINT

Requirements which are showed to the form and the maintenance of the appeal complaint are considered.

Я.С. ПРОТОПОПОВА

Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

УДК 331.483.6:347.441.82

ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ЗДОРОВ'Ю ПРАЦІВНИКІВ ПРИ ВИКОНАНІ ТРУДОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Досліджуються практичні і теоретичні питання чинного законодавства, пов'язані з відшкодуванням моральної шкоди, заподіяної здоров'ю працівників при виконанні трудових обов'язків.

Економічні реформи, широкий розвиток недержавно-го сектора економіки і, як наслідок, втрата державою ста-

новища основного роботодавця – усе це вимагає реформування всієї правової системи держави, а особливо таких